

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

ghidul lucrătorului de comerț exterior

Probleme ale consolidării valutare moderne

Fenomenul inflaționist general, precum și evoluțiile particulare ale fiecărei valute în parte manifestate în epoca contemporană pe piața internațională, ridică în fața participanților la schimburile economice internaționale complexe probleme în legătură cu asigurarea derulării operațiunilor lor în condiții optime din punctul de vedere al integrității valorice și, implicit, al eficienței economice.

Se vorbește adesea în comerțul nostru exterior despre necesitatea asigurării integrității valorice a creanțelor românești față de străinătate, cu alte cuvinte despre consolidarea valutară, legind această necesitate în primul rînd de cadrul particular al fiecărei operațiuni de export, în sensul realizării unui echilibru financiar optim între efortul alocat pentru realizarea exportului și rezultatul financiar realizat prin încasarea valutară respectivă. În mod similar se discută în cazul importurilor despre necesitatea menținerii nivelului valoric prestabilit al cheltuielilor externe, în scopul asigurării echilibrului financiar al operațiunii pînă în momentul plății.

Desigur este legitimă această dorință a exportatorului să încaseze pentru marfa sa cel puțin atîta valoare în devize cît a preconizat la încheierea tranzacției, ca și dorința importatorului de a plăti cel mult valoarea luată în calcul, fără ca eventualele fluctuații ale valutei de contract înregistrate între momentele contractării și plății să influențeze negativ structura financiară a operațiunii.

Istoria contemporană a comerțului internațional ne reamintește dispariția succesivă a clauzei aur și clauzei valutare simple, ca metode de consolidare valutară. Aceste clauze și-au pierdut utilitatea, prima în urma suprimării în 1971 a convertibilității dolarului S.U.A. și trecerii majorității țărilor cu valute liber convertibile la sistemul cursurilor fluctuante (începînd cu perioada 1971—1973), renunțîndu-se practic la paritatea aur, iar cea de-a doua odată cu modificările aduse Statutului F.M.I. în 1976, modificări care au abrogat practic orice obligație fermă a țărilor membre de a menține un curs constant al valutei naționale. Ca urmare, a apărut ideea „coșului valutar”, care este singura viabilă în prezent. În particular, „coșul” care stă la baza formării valorii DST reprezintă elementul cel mai la îndemină de utilizat ca instrument de lucru și totodată est sinteza cea mai fidelă a evoluției valutare generale. Cu toate acestea, în cele ce urmează, voi încerca a demonstra că nu mărimea DST este soluția optimă pentru exprimarea valorilor comerciale stabile, și aceasta din două motive :

— DST, a cărui valoare este formată din elemente componente în continuă eroziune (avînd în vedere fenomenul general inflaționist care „atacă” în timp valoarea oricărei

valute, oricît de stabilă și solidă), este și ea o valoare ce se depreciază ;

— DST reprezintă o mărime abstractă, pur financiară, care nu se poate lega în nici un mod, direct cu activitatea de comerț exterior, în particular.

Printr-un calcul simplu încercăm să demonstrăm diferențele la care se poate ajunge utilizînd diferitele „coșuri valutare” în calculul valorii în dolari S.U.A. a unei anumite creanțe consolidată. Pentru realizarea exemplificării, am luat în calcul cursurile dolarului S.U.A. la începutul și sfîrșitul unui interval de 6 luni, după cum urmează :

Piața (valuta)	Cursul dolarului S.U.A. la :		Variația cursului dolarului S.U.A. (%)
	29.5.1979	26.11.1979	
DST *)	1,26526	1,29744	— 2,4802
Lira sterlină *)	2,0540	2,1620	— 4,9953
Marca R.F.G.	1,9232	1,7495	— 9,92855
Franc elvețian	1,7415	1,6525	— 5,38577
Gulden olandez	2,1020	1,9560	— 7,46421
Schilling austriac	14,15	12,68	— 11,59305
Franc belgian	30,87	28,60	— 7,93706
Franc francez	4,4470	4,1115	— 8,16003
Lira italiană	858,30	822,75	— 4,32087
Yen japonez	222,50	250,40	+ 11,14218

*) cotație inversă

Din tabelul de mai sus rezultă o scădere a cursului dolarului S.U.A. față de DST cu 2,4802 % în timp față de un „coș valutar” ponderat al valurilor europene din tabel (folosînd ponderile acestora în coșul DST) scăderea este de cca 6,80 %. Dacă luăm în considerare și yenul japonez care înregistrează în perioada analizată o scădere de excepție față de mersul general al pieței, observăm că practic yenul „susține” dolarul în scăderea sa față de DST, cu cca. 2% ceea ce demonstrează influența mare a fenomenului accidental asupra întregului sistem bazat pe DST.

Avînd în față o asemenea varietate de alternative și rezultate diferite, lucrătorul de comerț exterior nu poate omite întrebarea : unde se află adevărul ? În această fază, ceea ce se poate constata este deprecierea certă a dolarului S.U.A. care face necesară o consolidare valutară pentru ca exportatorul să nu fie afectat. Presupunînd o creanță de 1.000.000 dolari S.U.A. la data de 20.5.1979 cu scadența 26.11.1979, folosînd „coșuri valutare” diferite, putem obține următoarele valori corectate :

Baza de consolidare („coșul valutar”)	Suma la scadență în dolari S.U.A.
1. DST	1.021.620
2. Valutele din tabel, coș ponderat conform ponderilor utilizate în formarea DST	1.048.897
3. idem — eliminînd yenul japonez ca excepție	1.068.915

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

Avind în vedere diferențele deloc neglijabile, se ridică o nouă întrebare și anume: care este valoarea corectă? Răspunsul nu este simplu și nu putem pretinde epuizarea lui. Acesta depinde de poziția pe care ne aflăm în raport cu operațiunea comercială, astfel:

— din punct de vedere al importatorului, consolidarea valutară are scopul de a asigura suficiența resurselor planificate în valuta națională pentru a acoperi prin schimb, la scadență, sumele în valută străină necesare plății; cu alte cuvinte, riscul importatorului este acela al creșterii relative a valutei de contract față de valuta sau valutele în care își are constituite resursele financiare alocate tranșăției;

— din punct de vedere al exportatorului, consolidarea valutară urmărește evitarea riscului deprecierei relative a valutei de contract care ar duce la diminuarea eficienței economice prin obținerea unei valori inferioare exprimată la cursul de schimb din ziua plății în valuta națională sau în alte valute de care exportatorul ar avea nevoie în viitor.

Desigur că însăși ideea consolidării conține în sine posibilitatea realizării unui câștig suplimentar sau a unei pierderi în funcție de elementul de referință („coșul valutar“) și de evoluția pieței. Din aceasta putem trage concluzia că însuși procedeele consolidării prezintă o siguranță relativă și că eficiența sa depinde în cea mai mare măsură de exactitatea prognozei valutare și de posibilitatea negocierii unui „coș valutar“ avantajos.

Pentru a adăci explicația și a da totuși un răspuns concret la întrebările ridicate mai înainte, presupunând că titularul creanței de 1.000.000 — dolari S.U.A. scadență la 26.11.1979 avea de acoperit la sfârșitul lunii respective plăți echivalente la cursurile din 29.5.1979 în structura: 20% dolari S.U.A., 40% mărci R.F.G., 15% franci elvețieni, 10% schillingi austrieci, 10% franci francezi și 5% yenii japonezi, rezultă că singura soluție de consolidare corectă a creanței este „coșul valutar“ ponderat cu structură identică.

n exemplul dat mai sus, aplicind formula de calcul:

În exemplul dat mai sus, aplicind formula de calcul:

$$S_p = S_0 \times \frac{100 - (aV_1 + bV_2 + \dots + mV_n)}{100}$$

În care

S_p = suma de plată în urma recalculării;

S_0 = suma inițială a creanței;

a, b,, m = ponderile asociate fiecărei valute în coșul valutar;

V_1, V_2, \dots, V_n = procentul de variație a cursului valutei de contract față de valutele de referință,

obținem o sumă de plată recalculată de 1.061.974,85 dolari S.U.A., diferența în plus reprezentind surplusul de dolari necesar exportatorului pentru a cumpăra la cursul zilei scadenței cantitățile de diferite valute necesare acoperirii propriilor obligații de plată.

Ceea ce nu mai era de demonstrat este faptul că consolidarea valutară este o problemă deosebit de complexă și delicată, mijloacele practice de aplicare fiind numeroase atunci cind consolidarea este privită sub raportul strict financiar al operațiunii de export sau de import în care se utilizează.

Alexandru PUȘCARCIUC

Prețul internațional de acord

Această formă de preț se stabilește în practică în cadrul încheierii unor acorduri internaționale între diferite țări exportatoare și importatoare. În ultimul timp începe să dețină o pondere din ce în ce mai mare în ansamblul formelor de prețuri care se practică pe piața externă.

Apariția prețului de acord este în strinsă legătură cu încheierea primelor aranjamente internaționale pe produse.

Trecerea la utilizarea acestor aranjamente a avut în vedere diminuarea fluctuației prețurilor internaționale la produsele respective, situație care creează dificultăți atât pentru producători și exportatori cît și pentru consumatori. Este cunoscut faptul că mai ales în etapa de după cel de-al II-lea război mondial, prețurile internaționale au înregistrat o nemaiîntîlnită instabilitate și fluctuație atât la produsele industriale cît și la materii prime și materiale.

Inițiativa încheierii acestor acorduri a aparținut fie țărilor producătoare și consumatoare direct interesate, fie unor organe internaționale. Astfel, în ultima perioadă de timp, diferite țări au încheiat un număr de acorduri internaționale pe produse. Totodată, în anii din urmă, a căpătat o amploare deosebită activitatea de cercetare și studiere a organismelor internaționale, avind ca scop posibilitățile de reglementare a principalelor piețe de mărfuri și îmbunătățirea fluxurilor comerciale internaționale pe produse.

Se relevă, de asemenea, că prin aceste acorduri internaționale pe mărfuri, se urmărește asigurarea unor condiții de echitate în comercializarea produselor de bază, fapt care să permită o îmbunătățire a situației economice a țărilor în curs de dezvoltare furnizoare de materii prime.

Prin acordurile încheiate, țările exportatoare și importatoare se angajează ca în cadrul schimburilor reciproce să aplice prețurile convenite prin aranjamentele respective. În practică, în aceste acorduri și înțelegeri se pot stabili fie prețuri minime și maxime, fie un singur preț care să poată fluctua în sus sau în jos în anumite limite.

Prețurile convenite în acordurile pe produse se exprimă în general în valutele țărilor cu ponderi mari în comerțul mondial. Țările semnatare ale acordurilor pe produse se angajează să utilizeze prețurile convenite pentru cumpărarea și vânzarea cantităților de mărfuri prevăzute în cadrul acestora avinduz-se în vedere totodată zona geografică sau piața repartizată pentru fiecare stat membru.

Prin încheierea acordurilor pe produse și convenirea prețurilor, țările membre au urmărit o creștere a siguranței desfacerii produselor care formează obiectul acestora, precum și aprovizionarea în bune condițiuni a consumatorilor. S-a avut, de asemenea în vedere ca producătorii să-și vîndă mărfurile cu prețuri acoperitoare care le va asigura recuperarea cheltuielilor efectuate astfel, încît să fie în măsură să-și continue în bune condițiuni procesul de producție.

Deși inițial acordurile internaționale pe produse au fost create pentru a contribui la stabilizarea piețelor la produsele respective, nu în toate cazurile acestea au reușit pînă în prezent să-și manifeste integral eficiența. În perioadele critice de pe piața externă, posibilitățile de reglementare și intervenție au fost depășite de acțiunea unor factori specifici raportului cerere-ofertă.

Mijlocul cel mai important utilizat de țările participante la un acord internațional, pentru influențarea raportului cerere-ofertă este stocul tampon care se finanțează de statele membre în marfă sau echivalent, proporțional cu volumul operațiunilor prevăzute să fie realizate de fiecare țară pe piața respectivă. Necesitatea asigurării acestor stocuri limitează într-o oarecare măsură posibilitatea încheierii de acorduri internaționale la mărfuri cu o pondere mare în comerțul internațional, mai ales în cazul în care produsele care fac obiectul aranjamentului aparțin unui număr restrîns de furnizori.

Dintre cele mai importante acorduri și înțelegeri internaționale pe produse care funcționează în prezent, se pot men-

ționa următoarele: Consiliul Național al cositorului (ITC), Consiliul Guvernamental al țărilor exportatoare de minereu de fier (APEF), Asociația Internațională a bauxitei (IBA), Asociația producătorilor de cauciuc natural, Asociația țărilor exportatoare de fosfați, Acordul internațional al zahărului etc.

În ce privește alte forme de aranjamente, acestea se referă la comitetul wolframului, institutul uraniului, Grupul internațional de studii pentru plumb și zinc.

Dintre acestea se prezintă acordurile și înțelegerile internaționale care au exercitat o influență mai semnificativă asupra prețului internațional și comercializării pe piața externă a mărfurilor care formează obiectul acestora.

Mecanismul de intervenție al ICT pe piața internațională, în afară de folosirea stocului tampon pentru menținerea prețurilor în limitele stabilite, prevede și posibilitatea controlului asupra exporturilor, respectiv a introducerii contingentării în perioadele de supraofertă, când prețurile scad puternic. Experiența a arătat că în toate cazurile, Consiliul a menținut restricțiile la export mult peste perioada necesară, iar reducerea producției la nivelul anterior instituirii controlului a fost mai lentă decât să anticipeze, determinând apariția unui deficit pe piață și o creștere puternică a prețurilor, uneori peste nivelul limitei superioare de intervenție a stocului tampon.

În urma negocierilor privind posibilitatea găsirii unui sistem de analiză și calcul care să asigure prețurile limită de intervenție o mai mare flexibilitate, la sesiunea ITC din 29-30 martie 1977, s-a adoptat hotărârea revizuirii periodice a acestor prețuri. În acest sens a fost formată o comisie alcătuită din reprezentanți ai producătorilor și consumatorilor, care pe baza analizei tuturor factorilor de influență atît interni cum ar fi cheltuielile de producție etc., cit și externi ca de exemplu inflația etc., a hotărît să recomande Consiliului periodic, respectiv la un interval de 6 luni, nivelul prețurilor limită de intervenție.

Cu toate dificultățile care se întîmpină, Acordul internațional al cositorului, s-a dovedit o organizație viabilă, care evidențiază spiritul de colaborare în activitatea celor două grupe de țări cu interese deosebite (țări producătoare și țări consumatoare).

Un alt angajament care, de asemenea, cuprinde producători și consumatori, este acordul internațional al zahărului, intrat în vigoare la începutul anului 1969, avînd ca principale obiective menținerea unor prețuri stabile, care să fie remuneratorii pentru producători și echitabile pentru consumatori și creșterea comerțului internațional cu zahăr, în vederea majorării încasărilor din export ale țărilor exportatoare în curs de dezvoltare.

În cadrul acestui acord, mecanismul prevăzut a vizat asigurarea echilibrului dintre cerere și ofertă, pe baza unui sistem flexibil de cote de export, repartizate pe țări furnizoare, care să corespundă necesarului de import pe plan mondial, precum și stabilirea unui cadru de limite minime și maxime ale stocurilor de export deținute de către țările furnizoare și un sistem de limite de prețuri potrivit cărora să se efectueze tranzacțiile pe piața internațională.

În luna decembrie 1971, piața liberă care reprezintă cca. 50% din comerțul internațional cu zahăr, a ieșit de sub controlul Acordului, ceea ce a determinat o creștere a prețurilor peste limita maximă prevăzută în cadrul acestuia. După criza zahărului de la finele anului 1974, unele țări exportatoare și importatoare s-au pronunțat în favoarea unui nou acord al zahărului, în acest sens au fost inițiate negocieri de către UNCTAD. Aceste negocieri s-au concretizat prin încheierea unui nou Acord Internațional al zahărului în vigoare de la 1 ianuarie 1978, pentru o perioadă de 5 ani. Acordul prevede utilizarea unui sistem de stocuri de rezervă de 2,5 milioane tone (exclusiv cele din țările CEE și a unor limite de prețuri de 242,55 dolari/tonă. Acesta este primul Acord internațional pe produs între producători și consumatori încheiat după adoptarea de către UNCTAD IV a Programului integrat pentru produse de bază.

Prețul internațional de acord sau de contract prezintă unele particularități față de celelalte forme de prețuri externe. Una dintre deosebiri constă în faptul că această for-

mă de preț internațional se stabilește în general cu două limite, una minimă și alta maximă. În unele cazuri, așa cum s-a mai arătat, prețul internațional de acord se stabilește sub o formă fixă însă cu posibilitate de fluctuare în anumite limite.

Stabilit în acest mod prețul internațional de acord prezintă o mai mare stabilitate și siguranță, fapt ce permite țărilor semnatare garanția comercializării în condiții satisfăcătoare a produselor. Practicarea acestor prețuri se pare că limitează obținerea unor avantaje exagerate dar contribuie în același timp la evitarea sau diminuarea pierderilor care ar putea să apară în situația unor cazuri de supraproducție.

Stabilitatea acestor prețuri se influențează prin faptul că în etapele cînd prețurile internaționale manifestă o tendință de scădere, se trece la o cumpărare masivă de produse, situație care înviorază cererea și în felul acesta se stimulează menținerea sau creșterea prețului extern. Această cumpărare de mărfuri se finanțează din fondurile constituite în cadrul acordurilor pe mărfuri prin contribuția țărilor semnatare sau alte surse.

Dacă pe piața externă se constată o tendință de creșteri substanțiale a prețurilor care ar putea să-i dezavantajeze pe consumatorii semnatare ai acestuia, conducerea acordului intervine pe piață oferind însemnate cantități de produse din stocurile constituite, fapt ce face ca prețurile să se mențină sau să înregistreze descreșteri corespunzătoare.

O altă trăsătură a acestui preț internațional se referă la faptul că nivelul la care acesta se stabilește, face să se apropie mai mult de mărimea valorii celei mai ridicate a produselor care formează obiectul acordului. Aceasta, întrucît producătorii care devin membrii acordului au posibilitatea să se documenteze reciproc și temeinic asupra costurilor de producție realizate de fiecare și sînt preocupați să obțină avantaje sporite.

De asemenea, fiecare dintre aceștia cunoaște nivelul resurselor și dificultăților care se întîmpină în obținerea produselor respective. Ei au în vedere și posibilitățile pe care le au de a influența cererea și oferta pe piață.

Un rol important în această direcție îl are și caracterul multilateral al negocierii prețului. Fiecare țară este interesată ca prețul care se stabilește în acord să asigure recuperarea cheltuielilor și să stimuleze în același timp desfacerea produselor pe piața externă, concomitent cu realizarea unor beneficii cit mai mari.

Desigur, interesele țărilor diferă în funcție de poziția pe care se situează. Țările vinzătoare doresc ca prețurile stabilite în acorduri și contracte să fie cit mai mari. Dimpotrivă, interesul țărilor cumpărătoare este tocmai invers, adică prețurile înscrise în acord să fie cit mai avantajoase, cit mai scăzute.

Dacă se relevă faptul că aceste acorduri se încheie în mare parte pentru materii prime și produse agricole, se poate desprinde că în cadrul acestora țările în curs de dezvoltare urmăresc, prin încheierea acestora, obținerea unor prețuri sporite care să contribuie la înlăturarea decalajului față de prețurile la produsele industriale.

Cu toate acestea, încheierea acordului reprezintă în general, o înțelegere, un compromis atît între țările cumpărătoare și vinzătoare separat, cit și între ambele grupe de țări semnatare.

Prin faptul că aceste prețuri se folosesc în cadrul unui număr de acorduri destul de scăzut și pentru o gamă relativ restrînsă de produse, ele mai deșin încă o pondere importantă în cadrul celorlalte forme de prețuri internaționale.

În perspectivă însă se prevăd condiții favorabile pentru utilizarea într-o mai mare măsură a acestor prețuri. Fluctuațiile mari ale prețurilor internaționale la materii prime, fac din ce în ce mai necesară folosirea prețurilor de de acorduri ca mijloc important pentru creșterea stabilității lor și a perfecționării procesului de comercializare a acestor mărfuri de mare importanță pentru statele exportatoare și importatoare.

Existența prețurilor de acord și de contract relevă necesitatea cunoașterii în detaliu a acordurilor pe produse în-

Documente comerciale de plată (III)

Dintre documentele comerciale pe care întreprinderile de comerț exterior exportatoare le prezintă pentru plata prețului în cadrul contractelor de vânzare internațională factura și conosamentul au o importanță deosebită.

FACTURA COMERCIALĂ

Dicționarul explicativ al limbii române, 1975, definește noțiunea de factură ca fiind un „act justificativ pentru vânzările și cumpărările de mărfuri, lucrările executate și serviciile prestate, precum și mărfurile lăsate în păstrare”; într-o lucrare de specialitate se arată că factura „este un document ce are ca funcție transmiterea proprietății mărfii — care, prin mențiunile ce le posedă, pot fi individualizate, iar atunci când poartă mențiunea achitat (sau una similară cu aceeași semnificație), fac dovada plății”.

Definițiile date pot fi completate și cu alte atribute ale facturii (facture, invoce), pentru a răspunde funcțiilor economice pentru care a fost creată.

a) Factura este în primul rând un act intern, de sinteză, pe care îl întocmește vânzătorul și care servește la identificarea mărfurilor vindute — denumirea lor, sortul, calitatea, cantitatea livrată, prețul unitar, valoarea totală a mărfurilor. Factura constituie un act de sinteză pentru că reflectă condițiile și stadiul de executare a obligațiilor de livrare asumate de vânzător, adică ce anume cantități a livrat din totalul la care s-a obligat prin contract; în același timp, este documentul luat în considerare de toate organele care participă la exportul lotului respectiv de marfă, fiind actul primar în baza căruia se operează în diverse evidente, atât de către vânzător, cât și de către cumpărător (sau alți participanți la derularea operațiunii).

b) În al doilea rând, factura, prin elementele pe care le conține este un document comercial de plată, în raport de conținutul căreia se controlează dacă prevederile contractului comercial — în cazul plății prin încaso documentar — au fost respectate, sau ale instrucțiunilor de deschidere-emitere a creditului documentar, dacă plata se efectuează prin această modalitate de plată; sub acest aspect, valoarea trecută în factură este determinată, funcția facturii fiind aceea de a stabili contravaloarea mărfii, respectiv al lotului de documente ce se aplică la credit. Un credit documentar avind ca obiect o livrare de marfă prevede, ca regulă generală, prezentarea unei facturii. Chiar și atunci când creditul indică generic „documente de expediție”, băncile cer neapărat și prezentarea unei facturii, fără de care nu se poate stabili valoarea exactă a mărfii.

Dacă, în principal, facturile au ca obiect mărfurile livrate la export, ele pot fi utilizate tot atât de bine și pentru recuperarea cheltuielilor de transport și asigurare (atunci când nu au fost incluse în factura de livrare a mărfurilor), recuperarea cheltuielilor provocate de eventuala depozitare a mărfurilor în contul cumpărătorului, precum și pentru unele prestări de servicii privind executarea contractului, care privesc pe cumpărător.

c) Cea de-a treia funcție a facturii este aceea de a constitui o probă pentru cumpărător cu privire la proveniența mărfurilor și că a dobândit proprietatea lor; în acest scop, facturile conțin în cuprinsul lor denumirea și sediul comercial al vânzătorului, așa cum am arătat, detalierea sortimentelor, cantitativă și valorică a mărfurilor livrate, data emiterii, mențiunea că mărfurile au fost achitate etc.

Funcția de document care probează transferul proprietății de la vânzător la cumpărător nu se realizează în cazurile în care vânzarea mărfurilor a fost făcută pe credit, iar pentru garantarea încasării valorii lor, prin contract s-a convenit rezervarea dreptului de proprietate: în asemenea situații este indicat să se facă pe factură o mențiune despre această rezervă, mențiune care va fi utilă în cazul în

care cumpărătorul va fi declarat în stare de faliment înainte de plata integrală a mărfurilor livrate, iar vânzătorul va trebui să-și valorifice dreptul de proprietate prin scoaterea acestora din activul falitului.

Facturile se emit de către întreprinderile de comerț exterior exportatoare imediat după expedierea efectivă a mărfurilor, în baza documentelor de transport și a celorlalte documente de expediție. Așadar, acest document este ultimul act comercial, dintr-o serie întreagă de alte acte, pe care îl întocmește vânzătorul în vederea încasării contravalorii lotului de marfă livrat cumpărătorului extern, sau în contul acestuia la o altă adresă. Ca urmare, factura se întocmește, de regulă, pe numele cumpărătorului (ordonatorul creditului documentar), dacă prin instrucțiunile de deschidere a creditului nu se prevede altfel (astfel, de exemplu, când mărfurile sînt expediate unei alte firme, căreia mărfurile i-au fost vindute între timp).

Uzanțele internaționale cer ca factura să fie întocmită în limba folosită de creditul documentar, sau aceea stabilită prin contractul comercial, atunci când se utilizează alte modalități de plată: în cuprinsul ei, pe lângă elementele de identificare a mărfurilor calitativ, cantitativ și valoric, se înscrie și condiția de livrare — FOB, C.I.F., franco-frontieră etc. — prevăzută în creditul documentar (sau în contract), precum și alte mențiuni necesare pentru a se face legătura cu celelalte documente de expediție, inclusiv de asigurare, după care se semnează de vânzător, respectiv de beneficiarul creditului documentar. Factura se emite în numărul de exemplare prevăzut în creditul documentar, iar dacă o asemenea prevedere nu există, în cel puțin două exemplare, pentru ca fiecare din cele două loturi de documente (primul și cel de-al doilea curier) să fie însoțite de cite un exemplar.

Cu privire la factură. Reguli și uzanțele uniforme privitoare la creditele documentare, la art. 31, sintetizează cele expuse mai sus, sub următoarea redactare: „a) În lipsa unor instrucțiuni contrare în credit, facturile comerciale trebuie să fie emise pe numele ordonatorului; b) În lipsa unor instrucțiuni contrare în credit, băncile pot refuza facturile comerciale emise pentru o valoare superioară valorii creditului; c) Descrierea mărfurilor în facturile comerciale trebuie să corespundă cu descrierea din credit. Pe toate celelalte documente mărfurile pot fi descrise în termeni generali care să nu fie incompatibili cu descrierea mărfurilor din credit”.

Condiții generale de livrare C.A.E.R. — 1968/1975, la paragraful 49, prevăd că factura se întocmește „în trei exemplare conținând următoarele: anul și denumirea acordului (protocolului); numărul contractului și/sau comenzii cumpărătorului; poziția mărfii în acord (protocol) și alte date prevăzute în contract. În cazul livrării mărfurilor înainte de încheierea acordului (protocolului), în factură se va indica, în locul anului și denumirii acordului protocolului, precum și al poziției mărfii din acord (protocol), numai anul în contul contigentelor cărora se efectuează livrarea”.

În situația în care prin creditul documentar se cere ca factura să fie vizată de Camera de Comerț și Industrie a R. S. România, sau la un consulat sau de agenția economică a țării cumpărătorului în țara noastră, întreprinderile de comerț exterior se vor îngriji să obțină aceste vize înainte de prezentarea documentelor la bancă.

Încheind considerațiile noastre privind factura comercială, arătăm că, din motive de politică comercială și vamală, cumpărătorii din unele țări (R.A. Egipt, Turcia, Argentina ș.a.) solicită ca, pe lângă factura comercială, să li se emită și un alt document, cunoscut sub denumirea de factură consulară, care se întocmește pe formulare speciale puse la dispoziție de consulate sau sub forma unor simple vize pe care consulatele respective le nun pe factura comercială. Pentru a se evita întârzierile în încasarea contravalorii documentelor, întreprinderile de comerț exterior este indicat să obțină prin contractele externe și prin creditul documentar o clauză potrivit căreia documentul prevăzut cu viza consulară să fie prezentat după un număr de zile de la data utilizării creditului, sub garanția sau declarația exportatorului că va prezenta documentul respectiv, în termenul prevăzut de creditul în cauză.

CONOSAMENTUL

Conosamentul (în engleză **bill of lading** sau prescurtat **B/L**, în germană **Konnossement**, în franceză **connaissement**, în rusă **conosament**, în spaniolă **conocimiento**) este documentul eliberat de comandantul navei pe care se transportă mărfurile, prin care acesta recunoaște că a primit mărfuri pentru transport. El nu are o funcție paralelă cu aceea a contractului de navlosire **charter-party**, ci constituie dovada începutului executării acestui contract. Deoarece orice contract de navlosire **charter party** presupune și întocmirea conosamentului, completarea acestui document dovedește și existența contractului. În cazul în care transportul mărfurilor se desfășoară fără existența prealabilă a unui contract de navlosire — **charter party** — în cursele de linie când se predau pentru transport mărfuri cu bucata — armatorului eliberează un conosament prin care recunoaște primirea mărfurilor pentru transport; într-un asemenea caz conosamentul constituie însuși contractul de transport.

a) Pentru a se înlătura neajunsurile create de practica unor clauze mult diferite de la un conosament la altul, și în acest domeniu s-a manifestat tendința de unificare a acestora, pe plan internațional. Astfel, prin Regulile de la Haga (**Hague rules**) din 1921, modificate la Bruxelles, în 1924 (modificat prin Protocolul semnat la Bruxelles, în 1968), s-a realizat o importantă unificare a normelor care guvernează conosamentele. Este suficient ca într-un conosament să se înscrie clauza **paramount**, pentru ca el să fie supus Regulilor de la Haga. De asemenea, în **charter party** se poate înscrie o clauză potrivit căreia conosamentul care urmează a fi eliberat va fi guvernat de Regulile de la Haga.

Pe aceeași linie amintim Convenția internațională pentru unificarea anumitor reguli în materia de conosament, de la Bruxelles, 25 august 1924, ratificată de România prin D.L. nr. 1008 din 13 martie 1937, publicat în Monitorul Oficial nr. 60 din 13 martie 1937.

În afară de acest important pas spre unificarea normelor aplicabile conosamentelor, în ultimul timp au fost elaborate o serie de tipuri de conosament unificate, dintre care menționăm:

— **Uniform Bill of Lading Clauses, 1946** — care se folosește în transporturile cu nave de linie;

— **The Baltic and International Maritime Conference Liner Through Bill of Lading — Conlincethroughbill** — care sînt conosamente directe, folosite de navele de linie.

b) Oricare este forma unui conosament, pentru a fi valabil prezentat în vederea efectuării plății, în sensul să își îndeplinească funcția probatorie privind încărcarea mărfii pe navă, el trebuie să cuprindă o serie de elemente, printre care esențiale sînt următoarele: numele și adresa încărcătorului; nenumirea și naționalitatea (pavilionul) navei; numele căpitanului; portul de încărcare; mențiunea **on board**; portul de destinație; numele persoanei căreia îi este destinată marfa sau la ordinul căreia va fi eliberată natura, calitatea și cantitatea mărfurilor încărcate; mențiuni cu privire la plata navlului; diverse mențiuni pe marginea conosamentului (marcajul, numerotajul lăzilor, baloturilor etc.); numărul exemplarelor în care a fost emis; data; semnătura căpitanului sau a societății de navigație.

c) Cu privire la numărul de exemplare ale unui conosament, arătăm că acestea se pot emite în mai multe exemplare negociabile (al căror număr trebuie să figureze în conosament), iar altele nenegociabile. Reamintim că pentru a se indica în condițiile acreditivului sau în corespondența numărului complet al conosamentelor emise pentru un transport de marfă se utilizează noțiunea de **joc complet** sau **serie completă** de conosamente și se exorimă în cifre prin fracțiuni ordinare ca: 2-2; 3/3; 4/4; 5/5 etc. Facem mențiunea că oricare ar fi numărul de exemplare originale ale unui conosament, numai unul din ele poate produce efectul juridic al eliberării mărfii și anume exemplarul care se prezintă primul căpitanului în portul de descărcare, din acel moment toate celelalte exemplare originale, în mina oricui s-ar afla rămîn nule, respectiv fără nici un efect juridic.

d) Privit din punctul de vedere al modului de efectuare

a transportului maritim, conosamentul poate cuprinde un transport direct, în sensul că se efectuează fără transbordare, respectiv pe aceeași navă; în unele situații, un transport poate fi efectuat cu mai multe nave, respectiv prin transbordare. Evident, cumpărătorii externi preferă transportul fără transbordare, adică cu un vas direct, de la portul de încărcare la portul de destinație; un asemenea transport este mai rapid și exclude diverse riscuri inerente unei transbordări (spargere, deteriorare, furt, incendiu, lipsă de vas disponibil în care timp prețul mărfii poate să scadă, blocare etc.). Deși toate aceste riscuri se pot asigura, totuși pe cumpărător îl interesează marfa și nu despăgubirea societății de asigurare. Așa fiind, atunci cînd creditul documentar prevede transportul pe vas direct, întrebînd pentru aceasta expresia **Without transhipment** (fără transbordare) sau **direct shipment** (transport direct), sau **transhipment not permitted** (transbordarea nu este permisă), sau alte expresii similare, exportatorul se va îngriji să obțină un astfel de conosament, cunoscînd că băncile nu vor primi la plată conosamente care poartă astfel de mențiuni sau alte expresii asemănătoare; băncile vor refuza conosamentele care vor avea mențiunea **with transhipment** (cu transbordare) sau în care se va indica un port de transbordare.

Determinat de faptul că între portul de încărcare și cel de destinație este o distanță foarte mare sau cînd acele porturi nu sînt deservite de linii regulate de navigație, cumpărătorul este nevoit să accepte prin acreditiv un conosament prevăzînd transbordare în anumite porturi. Porturile de transbordare trebuie neapărat menționate nominal în conosament. Aceste conosamente se numesc cu transbordare (**With transhipment** sau **transhipment permitted**; **avec transbordement**). Cunoașterea porturilor de transbordare este absolut necesară pentru contractarea asigurării de către cumpărător (la vinzările F.O.B. sau C&F.) sau de către vinzător (la vinzările C.I.F.) întrucît prima de asigurare diferă de la un port la altul și în funcție de numărul transbordărilor.

e) **Conosament «on board»** — conosament «**received for shipment**» reprezintă două categorii distincte de conosamente prin aceea că ele indică faptul important al încărcării sau nu a mărfii pe navă. Așa fiind, mențiunea referitoare la încărcarea efectivă a mărfii pe bordul vasului (**on board B/L** sau **Shipped B/L**; **Connaissement à bord**) constituie unul din elementele cele mai importante ale conosamentului, a cărei nerespectare duce în cele mai multe cazuri la neacceptarea sau la refuzul plății de către banca ordonatoare sau cumpărătorul străin.

În practică se ivesc situații, destul de frecvente, în care din diferite motive încărcarea efectivă pe vas a mărfurilor nu este posibilă. În asemenea situații se întocmește un **conosament primit pentru imbarcare** (**Received for shipment B/L** sau **Reçu pour embarquement**). Asemenea conosamente se emit atunci, cînd în unele porturi aglomerate, mărfurile nu pot fi imediat imbarcate din cauza lipsei de vase disponibile, iar societățile de navigație primesc marfa în antrepozitele lor în vederea încărcării pe prima navă disponibilă (**first available ship**), emițînd un conosament **primit pentru imbarcare**. Ultima categorie de conosamente nu este admisă în practica bancară internațională, decît în măsura în care creditele documentare prevăd în mod expres acest lucru.

f) **Clauze care nu afectează conosamentul**. Ca regulă generală, creditele documentare prevăd conosamente **clean** (**Clean B/L**; **Connaissement net**), respectiv conosamente care nu conțin nici o mențiune prin care comandantul și-ar face rezerve în ceea ce privește bunăstarea aparentă a mărfii sau a ambalajului, sau din care ar reieși că destinatarul ar avea de plătit vreo sumă de bani în afară de navlu (la livrări F.O.B.). Constatarea că un conosament este „curat” (**clean**) se face pe baza cercetării tuturor clauzelor înscrise în acesta (la mașina de scris sau prin aplicarea de ștampilă) și nu numai prin prezența cuvîntului **clean** în corbul conosamentului. Este de menționat că descrierea mărfii, marcajul, destinația, navlul și celelalte elemente obișnuite nu se consideră ca fiind restrictive.

Este o practică curentă ca din motive de prudență, căpitanul navei să înscrie în conosament tot ce i se declară

de către încărcător, iar pentru a-și declina răspunderea asupra conținutului real al ambalajului, acesta precede de regulă semnătura sa cu mențiunea **contents, quantity, quality, measurements, unknown** (conținutul, cantitatea, dimensiunile, necunoscute mie), în special în cazul cind marfa este ambalată în lăzi, saci, baloturi etc.; asemenea mențiuni nu atribuie conosamentului respectiv atributul de **foul**, el urmărind să fie tratat tot ca un **Clean B/L**.

Regulile și uzanțele uniforme privitoare la creditele documentare prevăd, la art. 17, că „documentele de expediție care poartă o clauză pe fața acestora cum ar fi „conținutul declarat pe spusele expeditorului (**shipper's load and count, said by shipper to contain; declare contenir au dires du chargeur**)” sau cuvinte cu efect similar, vor fi acceptate dacă nu se specifică altfel în credit”.

Menționăm că potrivit Publicației 290, de regulă, băncile pretind în cadrul creditelor documentare pe care le deschid, le plătesc sau le negociază conosamente **clean**, chiar dacă creditul respectiv nu prevede în mod expres o asemenea clauză.

g) **Clauze restrictive.** Din această categorie fac parte acele clauze care înlătură caracterul de **clean** al unui conosament, transformându-l în **conosament foul (Foul B/L; Connaissance entaché de clauses restrictives)**; cu alte cuvinte un conosament este **foul** dacă conține diferite mențiuni restrictive în ceea ce privește buna stare aparentă a mărfii sau a ambalajului, sau din care rezultă că primitorul mărfurilor are de suportat anumite cheltuieli (excepțindu-se navlul, la vânzările F.O.B.), cum ar fi contrastaliile. Astfel, de exemplu, ne aflăm în fața unui **Foul B/L** în cazul unei mărfi încărcate în saci, dacă căpitanul menționează în conosament că sacii sînt rupți și marfa (cafea, orez, zahăr etc.) se scurge, sau în cazul unei încărcături în vrac (porumb, griu, șroturi etc.) dacă face mențiunea că marfa s-a încărcat incinsă sau udă. În asemenea cazuri băncile au obligația să refuze primirea unui astfel de conosament și să ceară instrucțiuni ordonatorului creditului documentar. Evident, în aprecierea caracterului restrictiv al mențiunilor făcute pe conosament trebuie să se aibă în vedere dacă o clauză sau alta lezează sau nu interesele cumpărătorului. Dacă aceste interese sînt lezate, conosamentul nu poate fi considerat **clean** și se respinge, deoarece banca ordonatoare va refuza să recunoască plata efectuată, sau va refuza plata contra unui astfel de conosament.

Pentru se înlătura efectele negative ale exceselor de prudență manifestate de căpitanii de nave și de armatori, în cadrul unei Conferințe ținute la Paris, în 1950, s-a stabilit că un conosament va fi privit drept **clean**, respectiv nu vor fi considerate clauze restrictive acelea prin care comandantul atrage atenția că ambalajul nu este nou (dacă acreditivul nu prevede în mod expres ambalaj nou). La saci și în special la cei de hirtie, o asemenea mențiune poate constitui o clauză restrictivă deoarece se are în vedere că asemenea saci ar putea da naștere la scurgeri în timpul transportului sau în timpul descărcării. De asemenea, nu se consideră restrictive clauzele prin care comandantul vasului își declină răspunderea în ceea ce privește eventualele stricăciuni ce ar putea surveni în timpul transportului prin însăși natura mărfii sau felul ambalajului. Asemenea mențiuni pot fi formulate astfel: „vasul nu este răspunzător pentru scindurile sparte sau crăpate”, sau „vasul nu răspunde pentru baloanele (damigenele) sparte”.

O altă clauză restrictivă o constituie aceea referitoare la încărcarea mărfii pe punte. Practica (uzanțele) arată că un conosament în care se menționează că marfa a fost încărcată pe puncte parțial sau total (**shipped on deck; charge sur le pont sau en pontee**) nu se acceptă de către banca însărcinată cu executarea creditului documentar decît în măsura în care aceasta prevede posibilitatea unor astfel de încărcări. Această interdicție este prevăzută de art. 22 din Regulile și uzanțele uniforme privitoare la creditele documentare: „Băncile vor refuza conosamentele indicînd că marfa este încărcată pe puntea vasului, în afară de cazul în care creditul autorizează expres aceasta”.

h) **Clauze privind plata navlului.** Cu privire la plata navlului, cele mai frecvente mențiuni pot fi **freight payable at destination** (navlu plătit la destinație) sau **freight prepaid** ori **freight paid** (navlu plătit anticipat în portul

de încărcare). Mențiunea navlu plătit la destinație se întrebunțează la vânzările F.O.B., unde vânzătorul nu este obligat să plătească navlul, urmînd ca acesta să fie plătit la destinație de către cumpărător.

Mențiunea **freight prepaid** sau **freight paid** este folosită la transporturi privind livrări sub condiția de vânzare C&F sau C.I.F., unde vânzătorul este obligat să plătească navlul; ca dovadă că și-a îndeplinit această obligație contractuală, trebuie să existe pe conosament mențiunea **navlu plătit**. Chiar dacă creditul documentar nu ar prevedea, în mod expres, un conosament cu mențiunea **freight prepaid**, dar prevede că vânzarea s-a efectuat în condiția C&F, sau C.I.F., banca plătitoare sau negociatoare cere beneficiarului-exportator prezentarea unui astfel de conosament.

Potrivit Regulilor și uzanțelor uniforme privitoare la creditele documentare, art. 16, lit. b, în cazul în care conosamentele poartă mențiuni ca: **freight prepayable (fre payable d'avance)** sau **freight to be prepaid (fret à payer d'avance)** sau **freight collect** nu vor fi considerate ca fiind o dovadă a achitării navlului. Această dovadă va fi făcută numai prin mențiunea **freight prepaye** sau **freight paid (fret payé d'avance** sau **fret payé**).

dr. Al. DETEȘAN

Riscul lucrului în vânzarea comercială internațională

Practica arbitrală și-a adus contribuția la definirea, din punct de vedere juridic, a noțiunii de risc al lucrului, îndeosebi în cadrul contractelor de vânzare comercială internațională.

În acest context, Comisia de arbitraj pentru comerțul exterior dela București (C.A.B.) a subliniat în mod exact că „riscul implică existența unor circumstanțe fortuite”. În sensul arătat poate fi citată hotărîrea nr. 189 din 6 septembrie 1978. Organul arbitral nu a procedat și la indicarea concretă a unor asemenea evenimente. În general însă ele sînt îndeajuns de cunoscute (grindină, incendiu, inundații etc.) și au ca efect distrugerea sau degradarea obiectului vîndut.

În completare, practica arbitrală a reținut deopotrivă trăsăturile care sînt opuse noțiunii de risc. Hotărîrea C.A.B. nr. 189/1978 a arătat în acest sens că riscul implică existența „unor cauze neimputabile vânzătorului, independente de activitatea acestuia”. Organul arbitral a folosit astfel tehnica unei definiții *per a contrario*, considerînd — pe drept cuvînt — culpa părții ca incompatibilă cu noțiunea de risc.

Fără de cele arătate, putem reține că, în esență, riscul se analizează, potrivit practicii arbitrale, ca un eveniment nesigur și independent de voința părților, care are loc după încheierea contractului. Producerea unui asemenea eveniment este generatoare de pagube, fie cauzînd distrugerea sau degradarea mărfii (**riscul lucrului**), fie împiedicînd executarea unei obligații contractuale, alta decît cea de a preda bunul transmis (**riscul contractual**).

În litigiile soluționate de C.A.B. au fost analizate clauze contractuale extrem de variate, convenite de părți referitor la transferul riscului de la vânzător la cumpărător, îndeosebi în cadrul transporturilor internaționale, care pot ocaziona — dată fiind distanța adesea enormă de parcurs — pierderea sau deteriorarea mărfii din cauze imprevizibile.

Un exemplu interesant în domeniul expedițiilor postale *par avion*, legate de o vânzare internațională, îl constituie hotărîrea C.A.B. nr. 124 din 29 aprilie 1978. În acea speță, problema litigioasă s-a născut din pricina transportului poș-

autoconducere

Perfecționarea mecanismului financiar și a cadrului său juridic

În condițiile actuale ale dezvoltării multilaterale și în ritm susținut a întregii economii naționale, pe baza Programului Partidului Comunist Român¹⁾, cînd schimbările din societate se succed în mod accelerat, se impune perfecționarea continuă a conducerii și planificării economice și financiare, ridicarea pe o treaptă superioară a eficienței în toate domeniile de activitate. În concepția partidului nostru, formele și metodele de conducere, departe de a fi imuabile, trebuie îmbunătățite și adaptate permanent în pas cu evoluția vieții economice și sociale, cu cerințele obiective ale dezvoltării materiale și spirituale ale societății.

În acord cu acest adevăr și manifestînd o înaltă exigență față de calitatea procesului de conducere și o mare receptivitate față de nou, partidul nostru a acționat și acționează permanent pentru eliminarea a tot ceea ce este depășit și nu mai corespunde sarcinilor impuse de progresul rapid al construcției noastre socialiste, pentru îmbunătățirea continuă a conducerii și planificării întregii vieți economico-sociale. În acest cadru se înscriu, ca momente de importanță hotărîtoare în elaborarea strategiei dezvoltării economico-sociale a țării, măsurile adoptate la Congresul al IX-lea și Conferința Națională din 1967, Congresele X și XI și Conferințele Naționale din 1972 și 1977 pentru perfecționarea conducerii și planificării economico-sociale.

În concordanță cu cerințele actualei etape de dezvoltare a economiei naționale, a întregii noastre societăți, Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978²⁾ a adoptat hotărîri de însemnătate excepțională cu privire la conducerea și planificarea economică și financiară, întărirea autogestiuunii economico-financiare, ridicarea pe un plan superior a autoconducerii muncitorești, creșterea rolului și răspunderii fiecărui colectiv de muncă în gospodărirea cu maximă eficiență a părții din avuția națională încredințată spre administrare.

Măsurile adoptate de plenară au în vedere — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului — creșterea rolului sistemului financiar-bancar, care, asigurînd mijloacele financiare necesare desfășurării în bune condiții a activității economice, trebuie să acorde o atenție sporită folosirii lor juste pentru impulsianarea creșterii eficienței economice. Totodată, el trebuie să asigure un control financiar sistematic, permanent în toate sectoarele, să intervină operativ pentru soluționarea multiplelor probleme pe care le ridică viața, progresul multilateral al economiei noastre³⁾.

În vederea înlăptuirii măsurilor hotărîte de partid, pentru perfecționarea în continuare a activității financiare și bancare, întărirea rolului și funcțiilor finanțelor, pentru a crea condiții mai bune de realizare a obiectivelor politicii financiare, monetare și valutare a partidului și statului, a apărut necesară adaptarea corespunzătoare a cadrului juridic existent.

Legea finanțelor (nr. 9/1972) intrată în vigoare la 1 ianuarie 1973 răspundea obiectivelor stabilite de Congresul al X-lea al partidului și de Conferința Națională din iulie 1972, de a ridica pe o treaptă superioară activitatea de planificare, conducere și organizare a economiei și a asigura, în acest cadru, îmbunătățirea activității economico-financiare. Trăind în mod coerent problemele finanțelor socialiste la nivel macro- și micro-economic, Legea finanțelor a constituit o adevărată premieră nu numai pe plan național, dar și internațional.

Hotărîrile Congresului al XI-lea al P.C.R., ale Conferinței Naționale din 1977 și ale Plenarei C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978, luate în acord cu cerințele actualei etape de

dezvoltare a economiei naționale, impun îmbunătățirea cadrului juridic al relațiilor financiare spre a reflecta măsurile adoptate pentru perfecționarea conducerii și planificării economice și financiare.

În acest scop Marea Adunare Națională a adoptat, la ultima sa sesiune, Legea pentru modificarea și completarea Legii finanțelor. În numerele următoare ale suplimentului ne vom opri asupra unor prevederi noi mai importante introduse în Legea finanțelor.

drd. Ioan CONDOR

¹⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică — București, 1975, p. 110—111.

²⁾ A se vedea, Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare, în Buletinul Oficial, I, nr. 28 din 7 aprilie 1978.

³⁾ Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român — 23 martie 1978, Editura politică, București, 1978, p. 10.

contract economic

Precizări privind aplicarea penalităților

Dispozițiile art. 47 din Legea nr. 71/1969 ridică o seamă de probleme legate de aplicarea penalităților stabilite pentru nerespectarea obligațiilor asumate prin contractele economice.

1. În ceea ce privește aplicarea penalităților în coeficient diferit — pe tranșe — în funcție de durata întîrzierii în îndeplinirea acestor obligații, se pune problema dacă depășirea trimestrului în care, potrivit contractului, trebuia să aibă loc executarea, are sau nu implicații în ceea ce privește coeficientul de penalitate.

Astfel, s-a susținut că obligația de livrare fiind scadentă la 20 aprilie 1979, penalitățile urmau să fie calculate potrivit coeficienților diferențiați prevăzuți de art. 47 pct. 1 lit. a din legea citată. Obligația nefiind îndeplinită nici în trimestrul următor — III/1979 — s-a pretins ca de la 1 iulie 1979, la calcularea penalităților în continuare, să se aplice din nou, succesiv, coeficiențe de 0,1%, 0,2% și 0,3% pe zi în loc să aplice coeficientul unit de 0,3% pe zi ținînd seama de faptul că la 1 iulie 1979 perioada de întîrziere în îndeplinirea obligației depășise 30 zile.

O atare susținere apare lipsită de temelii atîta vreme cît expirarea trimestrului nu are nici o consecință în ceea ce privește durata contractului iar legea nu distinge sub acest aspect cu referire la coeficientul de penalitate aplicabil.

Aceeași concluzie se impune și în cazul unor acțiuni succesive prin care se pretend penalități pentru întîrzierea în executarea aceluiași obligații contractuale. Astfel, de pildă, în legătură cu nelivrarea cantității de 50 tone oțel avînd termen la 20 ianuarie 1980, printr-o primă acțiune s-au pretins penalități de 0,1%, 0,2% și 0,3% pe zi de la 21 ianuarie 1980 pînă la 10 aprilie 1980. Obligația de livrare nefiind îndeplinită nici ulterior acestei date, s-a introdus o nouă acțiune, prin care s-au solicitat penalitățile aferente perioadei 11 aprilie—30 iunie 1980. De această dată, penalitățile se calculează la coeficientul unic de 0,3% pe zi, fiind vorba despre o întîrziere ce depășește 30 zile. Cu alte cuvinte, faptul că aceste penalități au format obiectul unei noi acțiuni nu are nici o semnificație sub aspectul analizei, durata întîrzierii apreciindu-se în funcție de scadența termenului de livrare.

2. În cazul întârzierii în îndeplinirea obligațiilor contractuale de livrare se pune problema datei pînă la care se datorează penalitățile la care s-a făcut referire mai sus.

Potrivit art. 47 pct. 1 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, sub acest aspect, prezintă relevanță următoarele momente:

- a) executarea în natură a prestației prin livrarea produselor contractate;
- b) renunțarea unității beneficiare la produsele care nu au fost livrate în termen;
- c) intervenirea unui caz de forță majoră care determină imposibilitatea executării.

Observăm referitor la această din urmă împrejurare că legiuitorul nu a făcut nici o distincție după cum cazul de forță majoră intervine înainte sau după scadența termenului de livrare. Prin urmare, așa cum a stabilit practica arbitrală, în materie de penalități, forța majoră produce efecte exoneratoare de răspundere chiar dacă se ivește după scadența obligației de livrare.

Textul legal la care s-a făcut referire mai sus cuprinde încă o precizare cu consecințe dintre cele mai importante în cazul contractelor de lungă durată. Astfel, potrivit art. 47 pct. 1 citat, penalitățile se datorează „pentru fiecare zi de întârziere a executării obligației, pe durata corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual” (subl. ns.).

Această dispoziție este corolarul art. 27 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, care obligă unitățile socialiste să adapteze anual contractele economice, prin punerea lor de acord cu îmbunătățirile ce se aduc planurilor anuale.

În virtutea textului legal reproduș, în cazul contractelor încheiate pe mai mulți ani, neîndeplinirea obligației de livrare dintr-un an nu va determina, ipso facto, anagajarea răspunderii cu penalități de întârziere în livrare și în anii următori, pînă la îndeplinirea obligației de livrare, renunțarea unității beneficiare la primirea produselor sau intervenirea unui caz de forță majoră.

Penalitățile de întârziere se datorează pînă la sfîrșitul anului de plan în care era stabilit termenul de livrare.

I. ICZKOVITS

raporturi de muncă

Răspunderea disciplinară în reglementarea legii contractelor economice

Preocuparea constantă a legiuitorului pentru respectarea riguroasă a disciplinei de plan și contractuale, în condițiile întăririi autoconducerii și autogestunii economico-financiare, a perfecționării continue a raporturilor contractuale, este evident marcată în noul cadru juridic a contractelor economice, prin reglementarea expresă a răspunderii disciplinare a personalului muncitor pentru abaterile de la disciplina contractuală cuprinsă în Capitolul IV, Secțiunea a II-a din Legea contractelor economice (modificată și completată prin Legea nr. 3/1979).

În considerarea regimului juridic comun al disciplinei muncii și răspunderii disciplinare stabilit de Codul muncii și Legea nr. 1/1970 și fără derogări de principiu, Legea contractelor economice cuprinde prevederi care concretizează și descriu latura obiectivă a principalelor fapte ce constituie abateri de la disciplina contractuală și precizează totodată sancțiunile ce pot fi aplicate pentru săvîrșirea faptelor respective.

Din perspectiva obiectului (concret) al abaterii disciplinare, adică a relațiilor sociale lezate prin săvîrșirea faptei, respectiv încălcarea obligațiilor de serviciu privind încheierea și executarea contractului economic, asemenea practică de legiferare relevă importanța rolului și funcțiilor con-

tractului economic în realizarea planului național unic de dezvoltare economico-socială și în reglementarea raporturilor economico-financiare dintre unitățile socialiste, precum și — cu deosebire — necesitatea acționării ferme la toate nivelurile organizatorice pentru întărirea disciplinei contractuale și sancționarea oricăror fapte prin care se aduce atingere ordinii și disciplinei din această arie a relațiilor sociale de muncă.

Actul normativ pe care îl examinăm, reglementînd „Atribuțiile și răspunderile personalului unităților economice” precizează în art. 93 că persoanele vinovate de neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate de unitățile socialiste prin contracte — interne sau externe — răspund material și disciplinar pentru prejudiciile cauzate, iar dacă fapta constituie infracțiune, penal și civil, potrivit legii. Este o dispoziție de principiu care sancționează faptele omisive sau comise intervenite ulterior perfectării relațiilor contractuale care au ca urmare „neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate de unitățile socialiste”. (s.n.)

Textul legii sancționează disciplinar, potrivit legii, o diversitate de fapte ilicite, constînd în încălcări ale obligațiilor de muncă în legătură cu neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a contractelor economice.

Din redactarea art. 93 și interpretarea sistematică cu prevederile art. 94 din aceeași lege rezultă că abaterile de la disciplina contractuală nu se limitează numai la categoria de fapte cu privire la neexecutarea ori executarea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale generic prevăzute de acest articol, ci cuprind și alte fapte premergătoare ori în legătură cu încheierea și executarea contractelor economice și anume fie abaterile nominalizate în art. 94, pct. 1—3, fie alte abateri de la disciplina contractuală la care face referire alin. 2 din același articol.

Potrivit art. 93 din aceeași lege, persoanele vinovate răspund material și disciplinar pentru prejudiciile cauzate. Față de redactarea textului s-ar putea înțelege, odată, că răspunderea disciplinară este condiționată de răspunderea materială, iar a doua oară, că răspunderea disciplinară se declanșează numai în condițiile existenței unui prejudiciu.

Este de principiu că formele răspunderii juridice sînt independente, astfel că nici în acest caz cele două forme ale răspunderii juridice (materială și disciplinară) nu se interconstruiesc, dar sigur nici nu se exclud tocmai pentru că fiecare are o altă finalitate. În același timp este unanim admis de specialiști că rezultatul dăunător (prejudiciul) nu este un element constitutiv al abaterii disciplinare, acesta fiind — ca și raportul de causalitate — cuprins în fapta ilicită. Cu alte cuvinte, săvîrșirea abaterii disciplinare, declanșează răspunderea disciplinară fără a fi necesară dovedirea pagubei de către unitate, aceasta fiind prezumată. Numai ca excepție, cînd reglementările în vigoare prevăd abaterea disciplinară sau aplicarea unei sancțiuni pot fi puse în legătură directă cu un anumit efect dăunător, considerat ca un efect calificat, care în toate cazurile trebuie dovedit de către unitate (vezi Sanda Ghimpu, I.T. Ștefănescu, Dreptul muncii, vol. II, București, 1974, p. 136).

Enumerînd exemplificativ faptele ce constituie abateri disciplinare și precizînd sancțiunile aplicabile pentru fiecare faptă, art. 94 din Legea contractelor economice constituie practic o inovație în materia răspunderii disciplinare. Asemănător, în materia regimurilor disciplinare speciale, unele statute cum sînt cele aprobate prin Decretul nr. 202/1974; Decretul nr. 360/1976 și Decretul nr. 361/1976, prevăd și enumeră acele abateri pentru săvîrșirea cărora persoanei i se poate aplica sancțiunea desfacerii contractului de muncă. De data aceasta însă, legea enumeră și descrie o serie de fapte ce constituie abateri de la disciplina contractuală, grupate după criteriul gravității, precizînd, în ordine sancțiunile aplicabile începînd cu cea mai gravă dintre ele.

Deoarece, legea nu aduce modificări esențiale regimului juridic al răspunderii disciplinare nu ne propunem să ana-

lizăm fiecare abatere sub aspectul elementelor constitutive (obiect, latură obiectivă, subiect, latură subiectivă) și al procedurii de aplicare a sancțiunii, ci ne vom limita la relevarea unor aspecte specifice fiecărei abateri.

Art. 94, pct. 1: Desfacerea disciplinară a contractului de muncă se aplică persoanei vinovate de săvârșirea, în cadrul atribuțiilor de serviciu a următoarelor abateri: a) lansarea în fabricație de produse care nu au asigurată desfacerea prin contracte; b) aprovizionarea cu materiale și produse pentru realizarea unei producții fără desfacere asigurată.

Potrivit art. 8, lit. d, alin. 2 din aceeași lege, se interzice lansarea în fabricație de produse care nu au asigurată desfacerea prin contracte sau comenzi ferme pentru consumul intern sau pe piața externă. Față de imperativul legii, aplicarea sancțiunii disciplinare maxime pentru săvârșirea acestor fapte se impune cu necesitate dar nu este suficientă în toate cazurile, motiv pentru care art. 96 din aceeași lege stabilește răspunderea penală a persoanei în cazul în care lansarea în fabricație a unor produse care nu au asigurată desfacerea prin contracte sau efectuarea aprovizionării pentru producție cu încălcarea legii creează pagube însemnate avutului obștesc.

Contractarea desfacerii producției și aprovizionarea tehnico-materială revine, potrivit art. 92 lit. b din lege personalului muncitor din unitatea socialistă. În consecință subiectul abaterii disciplinare poate fi orice persoană încadrată în unitate. Sigur că sfera subiecților se circumstanțiază la acele persoane care au atribuții în domeniul contractelor economice.

Intrucât legea sancționează „lansarea” în fabricație și „aprovizionarea” cu materiale se pune problema să știm dacă **finanțarea și creditarea lansării în fabricație și aprovizionării** cu materii prime, materiale, combustibili și energie pentru produsele care nu au asigurată desfacerea prin contracte se sancționează cu desfacerea disciplinară a contractului de muncă, deoarece art. 84 din lege obligă băncile finanțatoare să nu admită asemenea finanțări sau creditări.

Având în vedere rigoarea disciplinei financiare precum și rolul băncilor ca organe de control și implicit, în speță, posibilitatea limitării pagubei aduse prin asemenea fapte avutului obștesc, (vezi art. 95 și art. 96 din lege), apreciem că sancținea în planul disciplinarului aplicabilă personalului băncii pentru asemenea fapte trebuie să fie cel puțin la nivelul celei aplicate personalului din unitate.

Art. 94, pct. 2: Persoana vinovată se sancționează cu **retragerea în funcție** sau în categorie, în cadrul aceleiași profesii, pe o durată de 1—3 luni pentru: a) neasigurarea prin contracte a executării comenzilor care corespund normativelor de plan aprobate și repartițiilor emise sau, după caz, contractelor externe; b) neluarea măsurilor de organizare a încheierii contractelor economice; c) neluarea măsurilor de realizare a obligațiilor contractuale asumate de către părțile contractante; d) neurmărirea și neluarea de măsuri pentru încheierea și executarea contractelor de către organele în subordinea cărora se află părțile contractante și coordonatorii de balanțe.

Fapta descrisă sub lit. a sancționează practic **necontractarea** comenzilor de către furnizor. Deoarece depășirea termenului de emiteră a proiectului de contract, precum și refuzul de a contracta sînt prevăzute și sancționate distinct (pct. 3 lit. b) ne întrebăm cînd poate fi considerată neasigurarea prin contracte a comenzilor abatere disciplinară și în consecință cînd o asemenea faptă poate fi sancționată disciplinar.

Față de prevederile art. 4, alin. 1 și alin. 4 din lege potrivit cărora contractele economice interne dintre unitățile socialiste se încheie pe baza sarcinilor stabilite în planul cincinal, înaintea începerii executării acestuia și se actualizează anual, credem că neasigurarea prin contracte a comenzilor ar trebui considerată abatere disciplinară la începutul executării fiecărei perioade de plan cincinal ari anual.

Fapta de la lit. b se adresează membrilor organelor de conducere colectivă care conform art. 10, alin. 2 au obligația să ia toate măsurile în legătură cu încheierea și executarea contractelor economice și în special membrilor

biroului executiv al consiliului oamenilor muncii care potrivit art. 91 alin. 1 răspund, potrivit legii, de stabilirea măsurilor necesare pentru încheierea la timp a contractelor economice.

Fapta de sus lit. c, este o concretizare a neexecutării ori executării necorespunzătoare a contractelor economice și se adresează tuturor persoanelor încadrate care au îndatorirea să contribuie la realizarea obligațiilor contractuale (art. 91, lit. d).

Prin săvârșirea faptei de la lit. d nu se sancționează omisiunea unor organe care nu au urmărit sau nu au luat măsurile prevăzute de lege, ci se sancționează persoana vinovată de asemenea fapte din cadrul organelor care au în subordine părți contractante și coordonatori de balanțe. Observăm că asemenea persoane fac parte din centrale adică din **unități economice**, dar și din ministere, alte organe centrale precum și din comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, organe care nu sînt „unități economice” așa cum precizează titlul secțiunii a II-a care reglementează răspunderea disciplinară a personalului din unități economice.

Art. 94, pct. 3: se sancționează cu reducerea retribuției și a indemnizației de conducere pe 1—3 luni cu 5—10%, cu retragerea uneia sau mai multor gradatii sau trepte de retribuție pe 1—3 luni sau, în cazul celor încadrați la nivelul de bază, diminuarea acestuia cu 5—10%, pe aceeași perioadă, persoană vinovată de săvârșirea următoarelor abateri: a) nerespectarea termenelor de emiteră a comenzilor, a proiectelor de contract, precum și de restituire de către beneficiar a contractului semnat; b) încălcarea termenelor de conciliere a obiecțiilor la contract sau de rezolvare a neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractelor economice, inclusiv cele privind refuzul de a contracta.

Observăm că la pct. 3 sînt reunite două sancțiuni cu caracter patrimonial prevăzute distinct de Codul muncii în art. 100. Din acest fapt nu rebuie să reținem că unitatea are dreptul să aplice cumulat cele două sancțiuni, ci că unitatea are drept de opțiune între aceste două sancțiuni avînd acces legal la oricare dintre ele în cazul săvârșirii vreunei abateri din cele prevăzute la lit. a și b. S-ar putea susține că în cazul în care abaterea a fost săvârșită de către o persoană cu funcție de conducere unitatea ar trebui să aplice prima sancțiune ca fiind specifică acestei categorii de persoane, cu atît mai mult cu cît abaterile respective pot fi lesne săvîrșite atît de persoanele cu funcții de conducere cît și de personalul de execuție.

Criteriul opțiunii între cele două sancțiuni, ca de altfel și dozarea sancțiunii în cele două elemente ale sale — timp și quantum material — nu pot avea la bază decît criteriile generale ale răspunderii disciplinare preluate expres în alin. 2 al art. 94 din lege.

Datorită faptului că toate abaterile enumerate sub lit. a și b sînt „**măsurabile în timp**” credem că unitățile se pot orienta în dozarea sancțiunii și în raport cu numărul de zile prin care au fost depășite termenele stabilite expres de art. 25 și 26 din lege.

În legătură cu termenele fixate pe zile în art. 25 și 26 facem unele precizări. În cadrul termenelor de 10 și respectiv de 15 zile părțile au obligația să concilieze direct sau prin intermediul centralelor, neînțelegerile precontractuale. Așadar, pentru încălcarea acestor termene pot fi vinovate persoane din cadrul unităților, părți în contract sau din cadrul centralelor. O problemă se pune în legătură cu **refuzul de a contracta**. Simpla depășire a termenului nu înseamnă încă refuz de a contracta. Refuzul de a contracta se poate deduce din atitudinea părților. Față de prevederile art. 26, alin. ultim, apreciem că refuzul de a contracta poate fi considerat abatere disciplinară numai cînd organele competente să rezolve neînțelegerile precontractuale au stabilit acest lucru și au făcut propuneri de sancționare a persoanelor vinovate.

Așa cum am văzut fiecare faptă de nerespectare a termenului este sancționată disciplinar ceea ce cu siguranță contribuie la întărirea disciplinei contractuale. În art. 25 alin. 1 legiuitorul stabilește o perioadă de cel mult 90 de

zile pentru încheierea contractului. În timp ce nerespectarea fiecărui termen este sancționată, depășirea perioadei totale nu este sancționată de legiuitor. Perioada de 90 de zile nu se prezintă ca o sumă a termenelor prevăzute de art. 25 și 26 din lege ci ca o perioadă necesară și utilă în care unitățile trebuie să acționeze cu diligență pentru încheierea contractelor. Tocmai de aceea în perioada de 90 de zile sînt cuprinse numai termenele necesare pentru emiterea comenzilor, a proiectului de contract, restituirea contractului de către beneficiar și pentru concilierea eventualelor obiecții și nu sînt cuprinse cele referitoare la rezolvarea neînțelegerilor precontractuale.

Reglementarea răspunderii disciplinare de către art. 94 nu este supusă în privința abaterilor principiului „*nullum crimen sine lege*”, iar în privința sancțiunilor principiului „*nulla poens sine lege*”. Astfel alin. 2 din citatul articol prevede că pentru abaterile de la disciplina contractuală, inclusiv pentru cele de la pct. 1—3, se va putea aplica oricare altă sancțiune disciplinară prevăzută de codul muncii, ceea ce înseamnă că enumerarea abaterilor este exemplificativă, iar sancțiunile numai **recomandate**, unitatea avînd acces legal în funcție de criteriile arătate în lege la oricare altă sancțiune prevăzută de Codul muncii.

Art. 95 din lege înscrie prevederea potrivit căreia, în cazul în care abaterile prevăzute de art. 94 se constată de către organele de control arătate de lege, aplicarea sancțiunii disciplinare se va face la propunerea acestor organe. Considerăm că în activitatea pe care o desfășoară, organele prevăzute în art. 95, **pot și trebuie să constate toate abaterile la disciplina contractuală și nu numai cele prevăzute de art. 94 din lege de unde concluzia că ele vor face propuneri de sancționare pentru toate abaterile constatate**. Apreciem de asemenea că actul de constatare al organului de control, cunoscut de cei în cauză, poate suplini cercetarea prealabilă care însă nu este exclusă.

Aplicarea sancțiunii disciplinare fiind un act de dreptul muncii, considerăm că unitatea are un drept de apreciere asupra propunerilor de sancționare făcute de organele de control putînd reține propunerea să o modifice sau să o respingă.

Dr. Ioel R. URS

Precizări privind răspunderea disciplinară

În cele ce urmează grupăm unele răspunsuri în legătură cu răspunderea disciplinară, solicitate de unii cititori.

● Admisibilitatea revizuirii sancțiunilor disciplinare este unanim admisă de literatura de specialitate, deși nici Codul muncii și nici Legea nr. 1/1970 nu reglementează această cale extraordinară de atac.

Sancțiunile disciplinare definitive — adică cele împotriva cărora nu s-a făcut plîngere sau în cazul în care plîngerea a fost respinsă — pot fi revizuite în cazul cînd se descoperă dovezi noi, de natură să stabilească nevinovăția celor în cauză, sau din care să rezulte că vinovăția acestora este mai mică.

Cererea de revizuire se face în termen de 30 de zile de la data cînd persoana sancționată a luat cunoștință de noile dovezi și se soluționează după caz :

— de organul de conducere care a aplicat sancțiunea, dacă aceasta nu a fost contestată ;

— de organul de conducere care a soluționat contestația introdusă împotriva sancțiunii disciplinare. Potrivit prevederilor art. 175 alin. final din Codul muncii organul sesizat va soluționa cererea în termen de cel mult 30 de zile de la primire ;

— de judecătoria sau tribunal în cazul în care a avut loc o desfacere disciplinară a contractului de muncă ce a fost confirmată prin hotărîre judecătorească.

Mai mult, dat fiind că principiul aflării adevărului material este dominant în întreaga noastră legislație, considerăm că în cazul cînd cel care a aplicat sancțiunea disciplinară sau organul ierarhic superior descoperă, în apărarea celui sancționat, dovezi de nevinovăție, sau din care rezultă că vinovăția acestuia este mai redusă, care nu au fost cunoscute la data aplicării sancțiunii, este obligat ca, din oficiu, să anuleze sau să reducă sancțiunea.

● Suspendarea executării sancțiunii disciplinare pînă la soluționarea contestației este o măsură ce poate fi dispusă de organul competent a soluționa respectivul litigiu de muncă. Deși legea nr. 59/1968 privind comisiile de judecată nu conține o dispoziție în acest sens, iar Codul muncii în art. 110 se referă numai la cazurile de răspundere materială, și prevede că organul jurisdicțional la cererea persoanei în cauză, poate hotărî suspendarea executării deciziei de imputare sau a angajamentului de plată, pînă la soluționarea litigiului, totuși, nu întvedem nici un impediment de ordin legal care să nu permită organului jurisdicțional de a dispune suspendarea executării sancțiunii disciplinare pînă la soluționarea plîngerii. Dimpotrivă, prevederea cuprinsă în art. 110 din Codul muncii, se va aplica prin analogie și în domeniul răspunderii disciplinare.

● Contestația împotriva unei sancțiuni disciplinare va fi considerată introdusă în termen chiar dacă este adresată unui organ necompetent. Deși prin Îndrumarul nr. 66427/1973 a Ministerului Muncii și Consiliului Central U.G.S.R. este prevăzută obligația unității de a menționa în ordinul sau decizia de sancționare și organul competent a soluționa plîngerea împotriva sancțiunii aplicate, totuși, în fapt, se mai întîlnesc cazuri cînd cei interesați depun plîngerile (contestațiile) lor la organe necompetente.

În astfel de situații organul sau unitatea care a primit contestația o va înregistra spre a se stabili data introducerii, și o va înainta organului competent să o soluționeze. Contestația introdusă chiar la un organ necompetent întrerupe prescripția potrivit art. 16 lit. b din Decretul nr. 167/1958.

Dr. C. JORNESCU

practică arbitrală

Efectele introducerii acțiunii arbitrale

Dintre multiplele efecte pe care le produce introducerea acțiunii la arbitraj, ne vom referi, în cele ce urmează, numai la cele legate de prescripția extinctivă.

Așa cum rezultă din prevederile Decretului nr. 167/1958, prescripția afectează dreptul la acțiune, astfel că titularul care nu-și valorifică dreptul patrimonial în cadrul termenului de prescripție, nu poate obține realizarea dreptului său. În acest fel, efectele prescripției se repercutează asupra patrimoniului unităților socialiste, asupra rezultatelor financiare ale acestora.

Prin introducerea acțiunii arbitrale în cadrul termenelor de prescripție se evită asemenea consecințe cu rezultate negative în activitatea unităților socialiste.

Acțiunea arbitrală se consideră introdusă pe data înregistrării ei la organul arbitral. Art. 13 din Regulile procedurii arbitrale prevede însă o excepție : pentru unitățile socialiste avînd sediul în altă localitate decît organul arbitral și care expediază acțiunea prin poștă, se consideră acțiunea introdusă pe data depunerii corespondenței la organul poștal de expediție.

Deci, în raport cu elementele de mai sus, se va aprecia dacă acțiunea a fost introdusă sau nu în cadrul termenului de prescripție.

Tot astfel se va aprecia și cu privire la cererea reconvențională, cererea de chemare în garanție sau cererea prin care unitatea reclamantă solicită introducerea în cauză a unui nou pîrlit, pe lingă cel acționat inițial.

Primind asemenea cereri, organul arbitral este dator să le examineze iar dacă constată că sînt întrunite cerințele legale, dispune introducerea în cauză a unităților socialiste acționate.

Sub raportul prescripției însă, este relevantă data introducerii la arbitraj a cererilor respective iar nu data cînd s-a dispus introducerea în cauză a unităților chemate în arbitrare.

Astfel, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2047/1979, s-a reținut că organul arbitral a aplicat greșit prescripția prevăzută de art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958, considerînd că pretențiile se prescriu în raport cu data cînd s-a dispus introducerea în cauză a celei de a doua pîrite, iar nu în raport cu data cînd s-a înregistrat la arbitraj cererea de introducere în cauză a acelei pîrite.

Deseori, introducerea în cauză a unor unități socialiste nu se face ca urmare a cererilor formulate de către părțile litigante, ci din inițiativa arbitrajului. În asemenea situații interesează, sub aspectul prescripției, data cînd s-a luat măsura introducerii în cauză.

Asemenea probleme prezintă interes practic, deoarece oficialitatea în litigiul arbitral nu poate opera decît în limitele prescripției. Altfel spus, arbitrajul își poate exercita rolul activ numai cu respectarea dispozițiilor legale privind pres-

cripția extinctivă. Organul arbitral nu poate introduce în cauză o unitate socialistă la o dată cînd — față de aceea unitate — termenul de prescripție era împlinit. Verificarea cauzei sub raportul prescripției trebuie să se facă raportat la data cînd se îndeplinește actul procedural al introducerii în cauză. Socotim că data introducerii acțiunii de către unitatea reclamantă nu prezintă relevanță sub acest aspect, întrucît introducerea în cauză din oficiu constituie un act procedural distinct de introducerea acțiunii. A raționa altfel, ar însemna ca arbitrajul să fie îndreptățit să procedeze la introducerea în cauză a unei părți cu efect retroactiv, ceea ce, în opinia noastră, nu este admisibil. Succesiunea fazelor litigiului arbitral, astfel cum sînt ele reglementate prin Regulile procedurii arbitrale ca și îndatoririle care revin organelor arbitrale în diferitele faze ale litigiului, sînt tot atîtea argumente în sprijinul părerii pe care o susținem.

Desigur că — și în cazul introducerii unei părți din oficiu — consecințele împlinirii termenului de prescripție pot fi evitate prin repunerea în termen. Dar această măsură se dispune numai atunci cînd sînt întrunite condițiile prevăzute de art. 19 din Decretul nr. 167/1958 pentru repunerea în termenul de prescripție.

H. MATEI

Întrebări și răspunsuri

● **MAGDALENA SIMION, Azuga** — Tariful maxim de cazare în căminele muncitorești pentru tineret este stabilit prin H.C.M. nr. 1028/1974; orice modificare a acestuia se poate face numai în baza unui act normativ. Menționăm că organul coordonator pe economie în ceea ce privește legislația locală este Comitetul pentru problemele consiliilor populare.

● **N. VLADU, Craiova** — La art. 8 din H.C.M. nr. 822/1959, republicată, se prevede rambursarea cheltuielilor de transport efectuate de angajații trimiși în delegare, cu tren personal, accelerat sau rapid, după tariful clasei a II-a pe distanța de pînă la 300 km. Ca urmare a acestor prevederi, se decontează și biletul reprezentînd transportul pe clasa a II-a la trenul rapid efectuat în condițiile hotărîrii sus-menționate.

● **C. DIACONU, Drăgășani** — În conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 1885/1970, art. 13, compensarea lipsurilor constatate la inventariere se aprobă de conducătorul unității economice și se admite de regulă numai pentru aceeași perioadă de gestiune și la același gestionar. Din scrisoarea dv. rezultă că organul de judecată a dispus compensarea plusurilor cu minusurile din perioade de gestiune diferite, creînd astfel întreprinderii un prejudiciu nejustificat, ce nu poate fi acoperit de la buget. În aceste condiții întreprinderea trebuie să acționeze pe toate căile legale pentru recuperarea prejudiciului.

● **LUCIAN GAIDARJI, Sibiu** — Potrivit art. 23 din Legea nr. 1/1977, contribuția persoanelor fără copii începează începînd cu luna următoare a-

celeia în care persoanele în cauză au devenit părinți, sau îndeplinesc una din condițiile exceptate de la plată, pe bază de cerere și acte doveditoare.

● **NICU PĂDURARU, Focșani** — Persoana are dreptul să primească numai o singură pensie, fie aceea pentru activitatea proprie, prestată ca membră cooperatoare, fie pensia de urmașă de pe urma soțului.

● **I.F.E.T. REGHIN; Teodor Chița, Timișoara.** Aveți dreptate. Contractul persoanelor încadrate în muncă, chemate pentru satisfacerea obligațiilor militare, se suspendă. Aceste persoane au obligația să se prezintă la locul de muncă în termen de 15 zile, astfel cum se prevede în Legea nr. 14/1972 și nu în termen de 30 de zile, cum era prevăzut în art. 72 din Codul Muncii. Neprezentarea la unitate, în termenul sus-menționat, poate atrage desfacerea contractului de muncă. În cazul în care, pînă la prezentarea persoanei în cauză, contractul de muncă n-a fost desfășurat, perioada de neprezentare se consideră concediu fără plată.

● **DUMITRU DRUMEN, Cluj-Napoca** — În baza prevederilor art. 23 lit. c și art. 25 alin. 2 și 3 din Decretul nr. 468/1977, parcul auto de folosință proprie se poate organiza și în unități de transport la nivel de atelier, secție sau uzină. Activitatea unităților de transport, indiferent de forma lor organizatorică, se desfășoară pe baza indicatorilor privind volumul de transport, indicele de utilizare a autovehiculelor, veniturile, cheltuielile și acumulările ce urmează a fi obținute, indicatori ce sînt prevăzuți în planul național unic de dezvoltare economico-socială (art. 24 din Decretul nr.

468/1977). Veniturile înscrise în acest plan s-au determinat potrivit tarifului unic republican, avînd în vedere și dispozițiile art. 7 din decret.

În concluzie, potrivit normelor legale, toate unitățile au fost obligate să calculeze indicatorii economici și financiari țînînd seama de aceste prevederi. Dealtfel și normele metodologice privind calculul valorii producției nete, elaborate de C.S.P., M.F. și D.C.S. în vigoare (anexa 2), prevăd că includerea în cheltuielile materiale a serviciilor de transport pentru nevoile producției se face pe bază de tarif.

Întrucît prin normele metodologice privind calculul valorii producției nete s-a precizat că serviciile cu transportul personalului muncitor ce se decontează pe bază de tarif reprezintă cheltuieli materiale, Comitetul de Stat al Planificării a aprobat abateri față de plan în anul 1979 la acele unități care au planificat asemenea cheltuieli în cadrul cheltuielilor cu munca vie. De asemenea, din analiza efectuată a rezultat că indicațiile date de Ministerul Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții și de Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei referitoare la stabilirea abaterilor față de plan privind producția netă, ca urmare a faptului că în plan nu au fost cuprinse influențele din decontarea la tarifele unice republicane a transporturilor efectuate cu parcul de autovehicule de folosință proprie, potrivit Decretului nr. 468/1977, conduc la determinarea corectă a acestora.

În concluzie, sesizările nu reprezintă încălcări ale dispozițiilor legale.

● **PAVEL DOBRIA, Timișoara** — Aprobarea investiției la care vă referiți este actul care aprobă documentația tehnico-economică a unui obiectiv de investiții, care trebuie să se facă de către organele în drept conform Legii nr. 72/1969 și H.C.M. nr.

900/1970, modificat prin H.C.M. nr. 567/1973. Încheierea unui contract economic fără a avea dovada aprobării investiției este interzisă prin art. 6 al Legii nr. 72/1969 și sancționată prin nulitatea contractului economic. Dovada existenței aprobării investiției se face de către beneficiari prin indicarea în contract a documentului de aprobare și anexarea acestuia în extras.

Livrarea de utilaje pentru unitățile agriculturii se face numai prin bazele de aprovizionare tehnico-materială pentru agricultură care au un dublu rol: de beneficiari pentru furnizorii producători de utilaje și de furnizori pentru unitățile direct productive ale agriculturii (livrarea utilajelor făcându-se indeosebi în tranzit). În atare situație, deoarece în contractul economic pentru livrarea de utilaje încheiate cu furnizorul producător, baza de aprovizionare are calitatea de beneficiară, are și obligația de aprobare a investiției și de anexare a acestuia în extras. După încheierea contractelor cu furnizorii producători, baza de aprovizionare încheie contracte cu beneficiarii direcți (I.A.S., S.M.A., C.A.P. etc.), corelându-se cu contractele sus-arătate.

Relația dintre furnizorul producător și beneficiarii direcți (I.A.S., S.M.A., C.A.P. etc.) se perfecționează numai după ce baza de aprovizionare, ca furnizor a încheiat contracte cu unitățile I.A.S., S.M.A., C.A.P. etc. în care situație, la încheierea contractului cu furnizorul producător, beneficiară nu este decât baza de aprovizionare care trebuie să facă dovada, așa cum am arătat, a documentului aprobării investiției.

● **ASOCIAȚIA LOCATARILOR BLOC A** — Str. Republicii nr. 10, Sînnicolaul Mare — învederînd că tarifele pentru încălzire și pentru apa caldă menajeră percepute de E.G.C.L. Sînnicolaul Mare sînt exagerate din cauza depășirilor constante ale consumului normat la centralele termice întreabă: dacă au posibilitatea de a determina unitatea furnizoare ca să respecte consumurile normate și dacă poate avea pretenții — în cadrul termenului de prescripție extinctivă — privind sumele încasate în plus și cum se pot determina acestea.

Întrucît economisirea energiei și combustibililor nu privește numai o unitate sau un grup de persoane, ci constituie o problemă de interes general, unitatea în cauză, poate fi obligată de a respecta consumurile normate sesizînd în scris organele sale de conducere colectivă, forul ierarhic superior și în caz de nerezolvare în cadrul legilor, veți interveni la Consiliul de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale din județul dv.

Desigur că atîta timp cît sînteți în termen puteți formula o acțiune în pretenții împotriva unității care a încasat tarife nelegale și sume în plus.

● **BAZA JUDEȚEANĂ DE APROVIZIONARE TEHNICO-MATERIALĂ „MUREȘ”** după ce oferă citeva exemple de modul cum se calculează termenul de prescriere a acțiunii privind plata de penalități ne întreabă dacă procedeul utilizat este legal sau nu.

Răspunsul nostru este afirmativ: Este de făcut o precizare esențială. Legea reglementează prescrierea dreptului la acțiune. Penalitățile — ca atare — nu se prescriu. Drept consecință, aveți dreptul a încasa sumele ce reprezintă penalități calculate pe o perioadă de 6 luni înainte de data introducerii acțiunii arbitrale. Penalitățile anterioare acestei perioade de 6 luni nu pot fi pretinse întrucît dreptul la acțiune s-a stins prin prescripție.

PĂTRĂU MARIN — București solicită lămuriri privitoare la calculul chiriei în raport de venitul realizat.

Din scrisoarea dv. rezultă că vă aflați în litigiu cu ICRSL-Giulești. Explicațiile furnizate de dv. nu sînt însoțite de documente. Vă îndrumăm să vă adresați oficiului juridic al acestei unități care va lua măsuri pentru respectarea legii — dacă asemenea încălcare a avut loc. În situația în care unitatea a încasat cu titlu de chirie sume ce depășesc prevederile legale, puteți solicita restituirea lor sau compensarea cu ceea ce urmează să plătiți în viitor. În cazul refuzului, aveți deschisă calea unei acțiuni în justiție.

● **ASOCIAȚIA DE LOCATARI BLOC 18 SPLAIU 1 DECEMBRIE 1918** Lugoj, se interesează de modul de calcul al costului apei calde menajere și modul de repartizare a acestor cheltuieli.

În conformitate cu pct. 6 litera „a” din Hotărîrea nr. 2/1973 a C.P.C.P., costul combustibilului necesar preparării apei calde, pentru clădirile cu destinație de locuință, în anotimpul călduros, cînd aceasta este consumată numai pentru încălzirea apei, se repartizează, pe locatarii principali și proprietari, proporțional cu consumul de apă stabilit pentru fiecare din aceștia.

● **STOICA CONSTANȚA** — Grupul de șantier construcții forestiere și industriale Buzău, relatează faptul că din eroarea sa a dispus plata prețului unor produse către o altă unitate decît furnizoarea și întreabă:

— dacă aceasta din urmă mai poate solicita penalități pentru decontarea cu întîrziere, după primirea sumei direct de la unitatea care a primit-o din eroare și a determinat-o în mod necuvenit;

— dacă, la rîndul său, terța unitate, poate fi obligată cu titlu de daune — pentru culpa de a fi deținut suma fără just titlu;

— dacă penalitățile plătite furnizorului sînt imputabile.

Răspundem pe rînd la întrebările solicitate:

Potrivit prevederilor legale H.C.M. nr. 306/1970 pentru trecut, și art. 47 din Legea nr. 71/1969, după apariția Legii nr. 3/1979, unitatea beneficiară care întîrzie în mod nejustificat plata prețului datorează furnizorului penalități pînă în ziua achitării prețului. Acțiunea poate fi introdusă și după ce prețul a fost plătit, dar nu mai pentru perioada întîrziată (anterioară achitării).

Unitatea care a deținut suma ce i-a fost plătită din eroare nu poate fi obligată la plata de penalități deoarece între beneficiar și aceasta din urmă nu au existat raporturi contractuale. Ea poate fi obligată — în urma unei acțiuni în daune — la plata dobînzii legale pentru suma pe care a deținut-o fără titlu, proporțional cu perioada respectivă. Nu se poate pretinde integral cu titlu de daune, în cadrul unei eventuale răspunderi delictuale, suma plătită de beneficiar drept penalități furnizorului, deoarece dauna suferită de beneficiar nu este numai rezultatul culpei terțului ci, în egală măsură, și a beneficiarului. Cel mult s-ar putea obține o parte din suma plătită, întrucît organul arbitral va constata și culpa proprie a beneficiarului.

Penalitățile plătite sînt imputabile atît persoanei care a făcut plata eronat, cît și celor care au înregistrat eronat documentele de plată sau nu au efectuat controlul legal.

● **ARDELEAN GHEORGHE, Satu Mare** — întreabă dacă garajul (anexa unui apartament proprietate personală) poate fi vîndut unei persoane care nu locuiește în același bloc de locuințe.

Răspunsul este diferențiat în funcție de faptul dacă apartamentul a fost sau nu achitat integral la CEC.

În situația cînd creditul obținut de la CEC pentru apartament a fost integral restituit, garajul poate face obiectul vînzării. În cazul în care CEC-ul mai are de primit rate pentru achitarea apartamentului, nu va fi de acord cu vînzarea, potrivit instrucțiunilor sale proprii, iar fără acordul unității CEC, Notariatul de Stat nu autentifică actul de vînzare.

● **PRUNEȘA AUREL, I.J.C.M. Olt** — după ce relatează că are de plătit o pensie alimentară către copiii victimei unui accident de muncă întreabă dacă i se pot face rețineri în baza unei decizii de imputare care să depășească 50% din retribuția de încadrare.

Atît în conformitate cu art. 109 din Codul muncii cît și normelor din Codul de procedură civilă, totalul reținerilor nu pot depăși 50% din retribuția lunară. Acesta este un principiu fundamental în dreptul muncii. Protecția juridică a retribuției are drept scop asigurarea unui nivel minim de trai. În cazul în care acest principiu este încălcat sesizați organele sindicale din localitate și eventual procuratura.

C. J.

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE

INTREPRINDEREA
ACE DE TRICOTAT
BUCUREȘTI
Str. Unității 79—91
Sector 3

PROFILE GRELE

- OLC 35 Ø 100 mm kg. 200
- OL 37 Ø 140 mm kg. 300
- UNP 260 mm kg. 183

PROFILE MIJLOCI ȘI UȘOARE

- OL 50 Ø 60 mm kg. 100
- OL 50 Ø 70 mm kg. 100
- OL 50 Ø 85 mm kg. 100
- OLC 45 40×10 mm kg. 50
- A OL 37 70×12 kg. 100
- OL 37 110×14 kg. 100

LAMINATE CUPRU

- Br. Cupru 80×10 kg. 40

SÎRME DIFERITE

- Sîrmă sudură Ø 1,20 mm kg. 50
- idem Ø 3,25 mm kg. 50
- idem OSC 9 Ø 0,91 mm import kg. 1438

OȚEL ALIAT

- W 2080 Ø 14 mm kg. 50
- idem Ø 15 mm kg. 25
- W 2519 Ø 16 mm kg. 15
- C 120 Ø 50 mm kg. 50
- idem Ø 38 mm kg. 25
- idem Ø 130 mm kg. 237
- W 2080 10×6 mm kg. 25
- idem Ø 20×10 kg. 100
- idem Ø 20×12 kg. 30
- H 12 Ø 25×6 kg. 100
- Bis W 2080 Ø 25×10 kg. 30
- idem Ø 25×8 kg. 26
- idem Ø 49×8 kg. 75
- idem Ø 60×10 kg. 25
- idem Ø 60×6 kg. 100
- idem Ø 60×15 kg. 75
- idem Ø 80×6 kg. 50
- idem Ø 80×8 kg. 25
- idem Ø 100×8 kg. 25
- idem Ø 100×10 kg. 25
- idem Ø 110×10 kg. 25

OȚEL CARBON

- OSC 10 Ø 6 kg. 75
- OSC 10 Ø 8 kg. 75
- OSC 10 Ø 9 kg. 25
- OSC Ø 10 kg. 25
- FZH Ø 10 kg. 50
- idem Ø 15 kg. 25
- idem Ø 8 kg. 75
- OSC 10 Ø 25 kg. 200
- idem 8 Ø 30 kg. 25
- OSC 10 Ø 30 kg. 200
- idem Ø 35 kg. 100
- idem 8 Ø 35 kg. 50
- USA Ø 40 kg. 75
- OSC 10 Ø 40 kg. 25
- OSC 10 Ø 45 kg. 100

- idem Ø 50 kg. 50
- U 12 A Ø 50 kg. 100
- U 8 A Ø 50 kg. 100
- idem Ø 55 kg. 200
- OSC 10 Ø 60 kg. 50
- Bis Ø 8×8 kg. 50
- OSC 8 Ø 30×30 kg. 100
- OSC 10 Ø 30×6 kg. 150
- idem 40×8 kg. 175
- idem Ø 60×10 kg. 75

OȚEL RAPID

- RP 3 Ø 30 kg. 150
- idem Ø 35 kg. 25
- idem Ø 45 kg. 150
- idem Ø 65 kg. 25
- idem Ø 70 kg. 75

BENZI OȚEL ALIAT CARBON % 1,20 DIN IMPORT

- 23×0,14 mm kg. 75
- 22×0,15 mm kg. 150
- 22×0,16 mm kg. 120
- 22×0,18 mm kg. 75
- 22×0,20 mm kg. 75
- 25×0,20 mm kg. 20
- 22×0,22 mm kg. 100
- 22×0,25 mm kg. 100
- 25×0,25 mm kg. 30
- 25×0,30 mm kg. 100
- 25×0,35 mm kg. 200
- 22×0,40 mm kg. 200

PIETRE DE POLIZOR

- Veral Stas 604/59 Tip. I. 175×18×20
- 16 K buc. 40
- Stas 601 350×25×127 — 25 M buc. 10

RULMENȚI

- NU 311 Na buc. 1
- NU 209 buc. 5
- Nu 305 Na buc. 1
- NF 310 (NU 310) buc. 2
- E 12 (16002) buc. 4
- 1207 K buc. 10
- 1208 K buc. 6
- 1209 buc. 10
- 1209 K buc. 10
- 1215 buc. 2
- 1303 buc. 7
- 1305 buc. 3
- 2203 buc. 4
- 2206 buc. 12
- 2207 K buc. 5
- 2302 buc. 10
- 2305 K buc. 25
- 2307 K buc. 10
- 2310 K buc. 2
- 3200 buc. 5
- 3201 buc. 3
- 3203 buc. 1
- 3306 buc. 2
- 3308 buc. 10
- 6212 buc. 2
- 6214 buc. 2
- 6308 RS buc. 6
- 30202 buc. 15
- 7209 buc. 6
- 30215 buc. 2
- 30217 buc. 3
- 30230 buc. 7

- 30308 buc. 2
- 31305 buc. 6
- 31307 buc. 4
- 32206 buc. 7
- 32210 buc. 3
- 32214 buc. 2
- 32305 buc. 5
- 32308 buc. 2
- 32309 buc. 2
- 51109 buc. 4
- 51115 buc. 3
- 51202 buc. 30
- 51305 buc. 5
- 51306 buc. 3
- 51407 buc. 4
- 52202 buc. 5
- 4902 RNU buc. 6

BUCȘE

- H 207 buc. 20
- H 305 buc. 7
- H 308 buc. 2

APARATAJ ELECTRIC DE JOASĂ TENSIUNE

- Butoni regim greu 2 A cod 551 buc. 20
- Butoni BADD Cod 586 buc. 40
- Bloc releu termic TSA 1 A buc. 15
- idem 32 A 1,8 A buc. 10
- idem 2,4 A buc. 10
- idem 6 A buc. 5

ELECTRICE

- Limitatori Cod. 6102 buc. 20
- Prize cilindrice tractor buc. 8
- Prize C.F. 16 B buc. 1

CONDUCTORI BOBINAJ EMAIL

- Ø 1,55 mm kg. 28
- Ø 1,90 mm kg. 13

CURELE TRAPEZOIDALE

- 6×4×650 buc. 40
- 13×8×860 buc. 5
- 13×8×300 buc. 20
- 17×11×850 buc. 4
- 17×11×1320 buc. 25
- 17×11×4500 buc. 2

DIVERSE

- Condensatori ceramici B 3000—200 TGL 68—109 buc. 24
- Tub PVC 22 mm ml. 60
- Tub PVC 24 mm ml. 100
- Freze ciupercă Ø 8×1,20×3 NR Z 25 65 buc. 2000
- Remorcă basculantă tip RM 2 de 5 tone prin transfer buc. 2

PILE SEMIROTUNDE

- 100/2 buc. 200

BURGHIE STAS 575 pe con

- Ø 6,7 buc. 40
- Ø 7,6 buc. 40
- Ø 7,7 buc. 90
- Ø 8,1 buc. 30
- Ø 8,7 buc. 50
- Ø 12,7 buc. 20
- Ø 14,7 buc. 15
- Ø 20,9 buc. 15

VĂ

RECOMANDĂ:

ASIGURAREA DE ACCIDENTE ȘI VARIANTELE ACESTEIA

Asigurarea de accidente poate fi contractată de orice persoană în vîrstă de la 16 ani împliniți, indiferent de profesie și de locul de muncă. Dintre evenimentele neprevăzute pentru urmările cărora se plătesc sumele asigurate corespunzătoare, amintim: lovirea, căderea, alunecarea, prăbușirea de teren, explozia, trăsnetul, acțiunea curentului electric, înecul, degorarea, intoxicația subită, arsura, accidentele produse de funcționarea sau folosirea mașinilor, instrumentelor, sculelor sau armelor, cele întimplite ca urmare a circulației mijloacelor de transport sau din cauza accidentelor întimplite acestora etc.

Această asigurare se practică în următoarele variante:

- Asigurarea de accidente pentru sume fixe, totale, de 19.000 de lei, se contractează pe durata de 3 luni, sau pe durate constituind multiplul acesteia, pînă la 2 ani.

Pe aceeași perioadă se pot încheia una, două sau trei asigurări pentru sume fixe.

- Asigurarea de accidente pentru sume convenite se contractează pe durate de la 1 an la 5 ani. La această asigurare primele se pot achita și în rate.

Primele de plată, la ambele variante, se stabilesc în funcție de mărimea sumei pentru care solicitantul dorește să se asigure, precum și de durata contractului (de exemplu: la asigurarea pentru sume fixe, prima de plată este de 15 lei pe 3 luni, iar la asigurarea pentru sume convenite prima de plată este de 3,20 lei pe an pentru fiecare 1.000 de lei din sumele asigurate prevăzute în poliță).

- Asigurarea familială de accidente cuprinde, pe lângă asiguratul principal, pe soția acestuia și pe toți copiii, în vîrstă de 5 pînă la 16 ani, la sume totale de 15.000 de lei pentru fiecare persoană.

Prima de plată, pentru o durată a asigurării de 3 luni, este de 25 de lei, pentru toate persoanele cuprinse în asigurare.

- Asigurarea de accidente „Turist” se recomandă a se contracta cu ocazia efectuării unor deplasări. Această asigurare cuprinde atît cazurile de accidente ale asiguratului, cît și cele de deteriorare sau distrugere a bunurilor casnice și gospodărești ale acestuia lăsate la domiciliu sau luate în deplasare.

Sumele asigurate sînt între 15.000 de lei și 40.000 de lei pentru cazurile de vătămări corporale (în funcție de natura accidentului) și de 20.000 de lei pentru pagubele la bunurile casnice și gospodărești.

La această asigurare, prima de plată este de 15 lei pentru o lună.

Asigurările de accidente pentru sume fixe, pentru sume convenite și cele familiale cuprind și pagubele la bunurile casnice și gospodărești, pentru o sumă asigurată de 5.000 de lei de fiecare poliță.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

